

La guerra dels Segadors i la Ruta del Cister. Personatges emblemàtics

VALENTÍ GUAL VILA

LA GUERRA
DELS SEGADORS

Armes contemporànies de la Guerra dels Segadors. Col·lecció Fundació Catalana per a l'Arqueologia Ibèrica.

Croat de Barcelona. Col·lecció Fundació Catalana per a l'Arqueologia Ibèrica.

En la pàgina anterior, castell de Pontils.

Per a més informació:

Oficina Municipal de Turisme de Santa Coloma de Queralt
Pati del Castell, s/n
43420 Santa Coloma de Queralt
Tel. 977 88 04 78
Fax 977 88 14 63
of.turisme@stacqueralt.altanet.org
www.stacqueralt.altanet.org

Al llarg del vicenni central del segle XVII (1640-1660) es va produir el trencament polític entre les institucions catalanes, liderades per la Generalitat, i la monarquia hispànica, encarnada en la figura del rei Felip IV de Castella i el seu privat o "valido", el comte d'Olivares.

En origen, la Guerra dels Segadors es va manifestar com una important revolta popular -pagesa i menestral- contra l'obligació d'allotjar els "tercios" a les cases i contra la fiscalitat de guerra que conduïa, inexorablement, a la ruïna els particulars i els comuns de Catalunya. La Generalitat, presidida pel diputat eclesiàstic Pau Claris, i el Consell de Cent trencaren relacions amb una classe dirigent hispànica que pretenia reduir el Principat a les lleis de la corona de Castella, en un decidit pas cap a l'absolutisme i el centralisme. Claris va haver de posar el Principat i els Comtats en mans de Lluís XIII de França de cara a obtenir l'ajut militar del veí del nord quan la tardor del 1640 l'exèrcit de Felip IV, comandat pel marquès de los Vélez, va envair Catalunya des del sud. La col·laboració francesa es concretaria en la victòria de Montjuïc, el 26 de gener de 1641, que suposaria la impossibilitat de l'acció de sotmetiment "llampec" prevista per Olivares i la desclosa d'un conflicte de llarga durada i intensitat.

És justament en la fase inicial de la Guerra de Separació o dels Segadors (1640-1659) que obtenen un ressò especial tota una sèrie de persones estretament vinculades a les nostres terres. Algunes poden resultar conegudes del gran públic, mentre que d'altres val

la pena que en donem notícia en aquest article. La primera és Dalmau III de Queralt, comte de Santa Coloma, virrei de Catalunya des de febrer de 1638 i que va ser mort pels segadors en la diada que ha passat a la mitologia del nacionalisme català com a Corpus de Sang (7 de juny de 1640). El virrei era la màxima institució unipersonal de Catalunya, el representant del rei al país. A parer de les masses revoltades, no havia sabut defensar convenientment els interessos de la terra i havia triat decidit el partit del rei sense escoltar cap dels precs de la Generalitat i els comuns, amb el Consell de Cent barceloní

al capdavant, que reclamaven que posés fi als excessos de la soldadesca. La resposta: “Llicència els he dat jo, molta més se’n poden prendre” va servir en safata de plata l’ajusticiament en mans del poble.

La Generalitat i el Consell de Cent trencaren relacions amb una classe dirigent hispànica que pretenia reduir el Principat a les lleis de la corona de Castella, en un decidit pas cap a l’absolutisme i el centralisme.

La segona és Josep de Margarit i de Biure, o Josep de Biure i de Margarit, car en signar s’intercanviava l’ordre dels cognoms. Josep era un noble que tenia terres i jurisdiccions veïnes amb les del comte de Santa Coloma de Queralt, car era senyor de Vallespinosa, lloc saquejat pels soldats de Felip IV el 1648. Dalmau i Josep eren amics i algun cop un va ser padrí de bateig de fills de l’altre. Però l’espiral de la guerra entre la monarquia hispànica i francesa a partir de 1635 els va situar en bàndols absolutament contraris i antagònics: Josep fou el màxim garant de la Catalunya francesa (a

més de “brau cap de les milícies catalanes i governador” del Principat, i organitzador de la defensa contra l’exèrcit de los Vélez en terres de la Conca de Barberà i del Camp) i Dalmau era el comodí de la Catalunya hispànica. Josep va ser una de les poques persones excloses del perdó concedit per Felip IV quan es va acabar una guerra que, amb el Tractat dels Pirineus, el 1659, va suposar la mutilació de Catalunya.

Encara en el terreny de la noblesa, tot i que de projecció un pèl inferior als Queralt i als Biure, trobem el tercer personatge: el comte de Savallà, de la nissaga dels Boixadors, senyor de Savallà, Les Piles, Guimons, Pontils i Santa Perpètua. Fou el primer comandant suprem a la frontera de Tortosa segons disseny de les institucions catalanes i, doncs, cap de les tropes de la Generalitat destacades al front meridional en els primers compassos de la guerra. Bon organitzador i home pràctic va veure com les qualitats de comandament eren superades per l’impressionant maquinària de guerra enviada per Felip IV per recuperar Catalunya.

I, en quart lloc, Antoni I d’Armengol, baró de Rocafort de Queralt (i Montagut i Salmella),

governador de Cambrils. Fou penjat dels merlets de la muralla a mitjan desembre 1640, arran i després d’una de les accions més cruels i sanguinàries de la contesa, quan els soldats dels “tercios” van degollar, un rere un altre, vora 600 defensors de la vila costanera als quals se’ls havia promès de respectar la vida. I sense afany d’exhaustivitat, aquest elenc de personatges el podem completar amb una cinquena referència: la del rocafortí Rafael Llobera, abat de Poblet dos quadriennis (1640-1644 i 1648-1652) en la convulsa i apassionant etapa històrica de mitjan segle XVII. En el primer mandat, el monestir va restar addicte a la Generalitat, però el 1650 va participar en un alçament contra els francesos.

A tall de conclusió, val la pena de deixar clara la profunda significació històrica d’aquest grup d’homes, la majoria de l’estament nobiliari, sense que això ens faci oblidar ni un instant les maltempades patides pel poble, immers en una guerra paorosa, llarga, crua i dura, completada amb l’afegit d’una terrible epidèmia de pesta bubònica. Tot plegat, va deixar el llegat de la ruïna, la devastació, la misèria de particulars i comuns i, encara, la pèrdua de la Catalunya del Nord arran d’un acord signat d’amagades del país perjudicat. ■

LA GUERRA
DELS SEGADORS

Castell de Rocafort
de Queralt.

En la pàgina
següent,
castell de Santa
Coloma de Queralt.

SANTA COLOMA DE QUERALT

Porta d’entrada a La Ruta del Cister

Amb una molt bona comunicació, **Santa Coloma de Queralt** es dreça entre les aigües de tres rius: el Gaià, el Corb i la riera del Clariana.

Més enllà dels nombrosos rastres del seu passat senyorial, hi trobareu un comerç dinàmic, restaurants, productes típics i una important activitat cultural i lúdica al vostre servei.

*RECORDANT EL MERCAT DE PRINCIPIS DEL SEGLE XX. 16 i 17 de maig
*ROMESCADA POPULAR. 18 de juliol
*FESTA MAJOR. Del 15 al 18 d’agost

OFICINA MUNICIPAL DE TURISME
CASTELL DELS COMITES. Santa Coloma de Queralt
Tel. 977 880 478 - of.turisme@stacqueralt.altanet.org
www.stacqueralt.altanet.org